

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

DE KERST VAN SCROOGE

(A Christmas Carol)

Toneelspel naar het werk van Charles Dickens

door

Luc Collin

Muziek : Jos Mertens

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
2016
Nr. 2673

PERSONAGES

(onbeperkte bezetting)

Scrooge

Cratchit, zijn klerk

Mrs. Cratchit

Martha, dochter van Cratchit

Belinda, dochter van Cratchit

Tiny Tim, zoon van Cratchit

Fred, de neef van Scrooge

Pricilla & Winifred, twee dames met goede bedoelingen

De geest van Marley, de overleden vennoot van Scrooge

De kerst uit het verleden

Fan, Scrooge's zusje

Scrooge als kind

Mr. Fessiwig

Mrs. Fessiwig

Daisy & Dotty, de dochters Fessiwig

Scrooge als achttienjarige

Dick, een vriend van Scrooge

Bella, het vroegere vriendinnetje van Scrooge

Bella als getrouwde vrouw

De vader van Bella

De echtgenoot van Bella

De kinderen en kleinkinderen van Bella

De kerst van de toekomst (een kind)

Het koor waar ook sprekers, een, twee en drie uitkomen

Een of meerdere muzikanten

Figuranten : clochards, een prediker, een vrijend koppel, een verkoopster van gepofte kastanjes, een kruidenier, een bakker, handelaars in allerlei delicatessen...

Het is duidelijk dat personages kunnen geschrapt worden en dat de figuratie kan aangepast worden aan de omstandigheden en mogelijkheden.

DECOR

Het podium is opgedeeld in drie hoogten. Men kan het omschrijven als de straat, het bureel van Scrooge en zijn woning.

Maar de drie delen worden ook gebruikt om van locatie naar locatie te verhuizen. De overgangen worden mogelijk gemaakt door lichteffecten en gezongen passages door een koor dat liefst verspreid tussen het publiek zit en dit rechtstreeks aanspreekt.

Doorgangen in de zaal zijn speelruimten evenals de weg naar de zaal. Daar vinden de straatscènes plaats.

De decorelementen moeten tot een strikt minimum herleid worden. Blote muren zijn vaak sfeervoller dan gemaakte panelen, vooral met een goede belichting. Als decorelementen: een standlessenaar, een oude zetel, een oude stoel, een petroleumkacheltje, een paar practicapels die als zitelementen e.d. kunnen dienst doen. In de ruimten die als straat fungeren, een kerstsfeer scheppen met een paar eenvoudige elementen.

Scène 1

(De straat op de weg naar de zaal. Er zijn tableaux gevormd en een aantal figuranten mengen zich onder het aankomende publiek.

1. *Een groepje Leger des Heils zangers, eventueel begeleid door een of meerdere instrumenten.*
2. *Een clochard of twee nestelen zich in een hoekje om de kerstnacht door te brengen.*
3. *Een koppel vrijt in een duister hoekje*
4. *Iets verder predikt een geroepene tot inkeer, een kruis op de schouders*
5. *Een vrouwtje verkoopt gepofte kastanjes enz...*

Wanneer iedereen gezeten is komen acteurs, figuratie, koor en muzikanten in de zaal. Ze zijn een deel van het publiek, uitgezonderd de geesten en de personages van de families waarmee Scrooge nauw in contact was. In het publiek zitten dus alleen de mensen van de straat.)

Scène 2

(De predikant met het kruis en het koor leiden het stuk in met het lied van “De Zondaar.”)

PREDIKANT : God

Ik heb gezondigd
 Steeds weer en weer
 Zo oneindig veel
 Dat zelfs al werden
 Mijn versteende hart
 Ogen en zondig lichaam
 Tot stroom van tranen
 Deze niet zou volstaan

Om mijn ziel wit te wassen
 Maar u God
 Die uw bloed offerde
 Voor ons arme aardse wezens
 Laat mijn hart en ogen
 Tot liefde smelten
 Tot een druppel reddende liefde.

Scène 3

(Drie sprekers uit het koor, verspreid in het publiek richten zich tot de aanwezigen.)

SPREKER 1 : Marley was dood

SPREKER 2 : Zeven jaar al.

SPREKER 3 : Zo dood als een pier.

SPREKER 1 : Als een dode pier wel te verstaan.

SPREKER 2 : Waarom zo dood als een pier?

SPREKER 1 : Waarom ook niet?

SPREKER 3 : In ieder geval, Marley was dood. Zoveel is zeker.

SPREKER 1 : De priester, de begrafenisondernemer en Scrooge vormden de hele
 lijkstoet. *(pauze)* Marley was dood als een pier. *(pauze)*

SPREKER 2 : Het kon trouwens niet anders want zonder een dode Marley ware onze
 geschiedenis ontkracht, ontzield, ontzenuwd... onbestaand.

SPREKER 1 : Marley moest eraan eer onze geschiedenis begint.

SPREKER 2 : Zoals Hamlets vader moest vermoord worden voordien.

SPREKER 3 : Wie zou anders een shilling geven om de nachtelijke wandeling bij te
 wonen van een godvergeten puber.

SPREKER 1 : Bij strakke noorderwind.

(Het koor herneemt een paar regels van "De Zondaar".)

SPREKER 3 : Zelfs bij strakke noorderwind. *(pauze)* Nee hoor, Marley was dood en Scrooge wist het. Hij had zelf de overlijdensakte ondertekend.

SPREKER 2 : En hij was Marley's enige erfgenaam, enige vriend, enige rouwdrager.

SPREKER 1 : Trouwens, om de herinnering aan de afgestorvene te eren, sloot Scrooge de dag van de begrafenis zelf, een van de voordeligste contracten af uit zijn hele loopbaan.

(Koor zingt een paar regels uit "De Zondaar.")

SPREKER 2 : Scrooge wiste nooit de naam van Marley van het uithangbord van de zaak.

SPREKER 3 : Verf is duur, weet je.

SPREKER 1 : Nieuwe klanten noemden hem Scrooge en soms ook Marley. Scrooge luisterde zonder onderscheid naar beide.

(Koor zingt een paar regels uit "De Zondaar".)

Scène 4

(Scrooge komt op door de zaal. Hij wordt aangeklampt door een bedelaar die hij negeert. Hij heeft geen oog voor de mensen die hem groeten. Hij scheidt allen af met een brommerige "nonsense".)

KIND : Vrolijk kerstfeest Sir.

SCROOGE : Laat me met rust.

BEDELAAR : Een aalmoesje alstublieft, de nachten zijn zo koud.

SCROOGE : Kan ik er wat aan doen?

DAMES MET GOEDE BEDOELINGEN : Sir, het rijk Gods is ons nabij. Wij brengen u...

SCROOGE : Nonsense.

KOOR : Mogen wij een kerstlied voor u zingen, Sir?

SCROOGE : Donder op. *(koor begint het kerstlied)* Donder op zei ik.

(Het koor stopt plots. Als Scrooge naar het bovenste podium geklommen is zingt het koor het lied verder, terwijl Scrooge zijn dossiers verzamelt en naar het bureel daalt. Het bureel wordt gesuggereerd door een paar eenvoudige elementen. De sfeer is koud en vrekkerig. Aan een staanbureau staat een klerk te schrijven in de boeken. Er is een vuurtje dat niet lijkt te branden. Aan de overzijde zit Scrooge op een profijtig zitelement. Cratchit, de klerk, heeft het duidelijk koud. Scrooge neust in zijn dossiers. Af en toe lonkt Cratchit naar hem en dan naar de kachel. Plots vermant hij zich en maakt een beweging naar de kachel. De stem van Scrooge klinkt scherp en hard als glas.)

Scène 5

SCROOGE : Cratchit.

CRATCHIT : Sir?

SCROOGE : Wat heeft dat te betekenen?

CRATCHIT : Het is bitterkoud sir. Het vuur is bijna uit en ik dacht...

SCROOGE : Wat dacht jij Cratchit?

CRATCHIT : *(verward)* Ik dacht... een beetje vuur... zou...

SCROOGE : *(bruusk)* Hoe oud ben jij, Cratchit?

CRATCHIT : Veertig, Sir. Bijna eenenveertig als God het belieft.

SCROOGE : Veertig... en jij hebt het koud. Ik ben vijfenzestig en ik heb het niet koud.

Ik heb het nooit koud, want ik werk. Ik werk hard en dan heb je het niet koud.

CRATCHIT : Mijn handen zijn zo verkleumd dat mijn pen uit mijn vingers dreigt te vallen.

SCROOGE : Je bent een slappeling Cratchit, een oud dametje.

CRATCHIT : Meneer ik verzeker u...

SCROOGE : Zeur niet rond mijn hoofd met futiliteiten Cratchit. Aan het werk met die verkleumde vingers van je. Het zal ze opwarmen. Of wou je thuis gaan vuurtje stoken... voorgoed?

(Cratchit haast zich naar het bureau, terwijl het koor in het publiek het lied van Scrooge zingt.)

KOOR : Scrooge

Eenzame vrek
 Doodwroeter, inhalige ouwe gek
 Jij houdt van niemand
 En dat is wederzijds
 Tel je centen
 Die niemand je benijdt

Scrooge
 Hard en koud als glas
 Zelfs het scherpe staal
 Slaat niet de minste vonk
 Uit je dorre hart
 Jij houdt van niemand
 En dat is wederzijds
 Tel je centen
 Die niemand je benijdt

Scrooge
 Kil als geen een
 Verschrompeld heertje
 Wantrouwen in persoon
 Jij houdt van niemand
 En dat is wederzijds
 Tel je centen

Die niemand je benijdt
 Tel je centen
 Tot de dood
 De mensheid van je bevrijdt

Scène 6

(Neef Fred brengt Scrooge een onverwacht bezoek.)

FRED : Vrolijk kerstfeest oompje. God zegene je.

SCROOGE : Nonsense.

FRED : Kerstmis nonsense?

SCROOGE : Vrolijk kerstfeest. Welk recht heb je om vrolijk te zijn? Waarom zou je vrolijk zijn? Jij bent zo arm als Job en jij hebt schulden.

FRED : En waarom ben jij zo somber, jij zwemt toch in het goud?

SCROOGE : Nonsense zeg ik.

FRED : Wind je niet zo op oompje.

SCROOGE : Wind je niet op, wind je niet op, als ik tussen een stel gekken leef. Vrolijk kerstfeest, stel je voor. Naar de hel met dat kerstfeest. Kerstmis is een vervaldatum als alle andere. Het is een tijd om rekeningen te vereffenen en om je balans op te maken. Het is een tijd waar je weer een jaartje ouder bent. Het is een tijd waar je een inventaris opmaakt van alle problemen die na de kerst moeten opgelost worden, als de losbollen uitgevied zijn. Had ik het voor het zeggen, dan liet ik iedere idioot met een “Vrolijk kerstfeest” op de lippen stikken in zijn eigen kerstpudding. Ik zou...

FRED : OOM!

SCROOGE : *(Zelfde toon)* NEEF! *(verandert van toon)* Vier Kerstmis op jouw manier en laat mij dat op de mijne doen.

FRED : Jij viert niets oom, jij viert helemaal niets.

SCROOGE : Waarom zou ik? Jij viert toch. En wat vier je? Jaren mislukkingen en schulden. Ik vier niet, nee. Het brengt niets op. Wat heb ik er bij te winnen?

FRED : Alles wat een mens doet moet toch geen geld opleveren.

SCROOGE : Wat niet opbrengt is verloren moeite en dus volslagen nutteloos.

FRED : (*gooit het over een andere boeg*) Kerstmis is speciaal oom. Er hangt die dagen iets hemels in de lucht. Een sfeer van blij begrip, van beschikbaarheid... zowaar van vergevensgezindheid. De donkerste buurten van de stad worden ei zo na gezellig. Het is alsof een pasgeborene ons onze kwetsbaarheid doet ontdekken en ons week maakt. Rijk of arm, wij zijn allen op weg naar ons graf. Misschien is het dat besef dat die dagen zo menselijk maakt. Kerstmis, voor geen goud ter wereld wil ik het missen.

(*Cratchit applaudisseert.*)

SCROOGE : (*woedende blik naar Cratchit*) Wil jij Kerstmis op de keien doorbrengen misschien? (*reactie Cratchit – dan tot neef*) Wat een redenaar. Wat dacht je van de politiek?

FRED : Bedaar oompje, bedaar. Vooruit, doe ons een plezier en kom morgenavond bij ons eten. Mary is een echte keukenprinses.

SCROOGE : Mary?

FRED : Mijn vrouw. Tot nu heb je steeds een uitvlucht gevonden. Maar dit jaar moet het anders zijn. KOM JE? Toe.

SCROOGE : Waarom zou ik? Leg me dat eens uit.

FRED : Voor de gezelligheid. En omdat een familie dan samen hoort te zijn. Jij bent mijn oom en... dus.

SCROOGE : Oh, dat is het. Jij bent bang dat mijn erfenis je zal ontsnappen en daarom... Maken jullie je geen zorgen, ik overleef jullie allemaal.

FRED : Daar gaat het toch helemaal niet om oom. Op kerstavond hebben wij het allemaal zo gezellig en telkens weer denken wij aan jou die hier dan zo moederziel alleen zit in dit kille, oude huis.

SCROOGE : (*even beroerd*) Deden jullie dat? (*reageert*) En dan? Wat kan jullie dat schelen? En daarbij, dat is nu mijn vorm van gezelligheid. Betaal liever je schulden in plaats van feestjes te geven.

FRED : Spijtig.

SCROOGE : Waarom ben je getrouwd?

FRED : Omdat ik verliefd was.

SCROOGE : (*sarcastisch*) Omdat je verliefd was. Goeie namiddag.

FRED : Mijn bedoeling is zuiver oom. Je bent nog steeds welkom.

SCROOGE : Goeie namiddag.

FRED : Vrolijk Kerstmis oom.

SCROOGE : Goeie namiddag.

FRED : En een gelukkig nieuwjaar.

SCROOGE : (*woedend*) Goeie namiddag. (*tot Cratchit*) En jij aan het werk.

(In het publiek start de psalm van de collectanten, ondertussen Scrooge naar zetel in zijn kamer.)

Scène 7

(Pricilla en Winifred komen op uit publiek. Ze doen druk tegen elkaar onder het zingen door. Ze hebben een lijst in de hand. Ze onderbreken plots hun psalm.)

PRICILLA : Scrooge en Marley, Winifred dear, dat is het.

WINIFRED : Hihi. Ik zou zelfs zeggen “Dat is het” Pricilla dear.

(Ze hernemen hun psalm. Dan stoppen ze weer plots.)

PRICILLA : Jaja, maar die heer daar, is dat nu Mr. Marley of Mr. Scrooge, Winifred dear?

WINIFRED : God, dat is een goeie vraag, Pricilla dear.

(Ze hernemen hun gezang.)

PRICILLA : Er op af dear, het is de enige manier om het te weten.

WINIFRED : Zo is het dear. *(naar Cratchit)* Zijn wij bij Scrooge en Marley als ik vragen mag?

CRATCHIT : Zeker dames.

(gegiechel bij de dames)

PRICILLA : En met wie hebben wij de eer, met Mr. Scrooge of met Mr. Marley?

SCROOGE : *(van in de zetel)* Mr. Marley is zeven jaren geleden gestorven. Op kerstnacht. Zeven jaren geleden.

WINIFRED & PRICILLA : Hoe erg. *(sniffelen.)* Onze innige deelneming.

PRICILLA : Een mens is weinig.

WINIFRED : Heel weinig.

SCROOGE : *(bruusk)* Ik zei zeven jaar geleden. *(Er valt een stilte.)*

PRICILLA : De tijd vliegt.

WINIFRED : Dat is zeker.

PRICILLA : Sir, we twijfelen er niet aan dat u op deze gedenkwaardige dag er zult aan houden als het ware het verlengstuk te zijn van Mr. Marley's legendarische liefdadigheid.

WINIFRED : U, zijn achtergebleven compagnon.

SCROOGE : Nonsense.

PRICILLA : Vooral in de kersttijd moeten wij iets extra's doen voor onze arme broeders en zusters die het moeilijk hebben in deze barre tijden. Zeer moeilijk. Terwijl wij feesten, missen zij het allernoodzakelijkste.

WINIFRED : Zo is het.

(Zij hernemen hun psalm.)

SCROOGE : *(onderbreekt hen plots)* Zijn er geen armenhuizen?

PRICILLA : Zeker sir.

SCROOGE : En werken die goed ?

WINIFRED : Zij doen hun best sir. Ik kan u verzekeren dat...

SCROOGE : *(bruusk)* Wel dan?

PRICILLA : Ze zijn niet voldoende, de nood is groot sir.

SCROOGE : Misschien. Maar er zijn toch wezen- en ouderlingentehuizen, opvangcentra, zelfs gevangenissen. Er zijn toch gevangenissen, dames?

PRICILLA : Er zijn zeker gevangenissen, sir.

WINIFRED : Balliol,... *(begint idioot op te sommen)*

SCROOGE : *(onderbreekt kort)* Ik ben blij dat te horen.

PRICILLA : *(probeert de boel te redden)* En voor al die behoeftigen in al die tehuizen, instellingen en centra houden wij een collecte om...

SCROOGE : Niks, geen cent.

WINIFRED : Als u als gever anoniem wenst te blijven kan dat sir.

SCROOGE : Niks zei ik. Ik vier zelf geen vrolijk Kerstmis. Waarom zouden schooiers en parasieten dat wel doen? Ze kosten zo al genoeg aan de maatschappij.

PRICILLA : Ze hebben hulp nodig, sir. Zonder hulp zullen er velen sterven.

SCROOGE : Uitstekend dames. Dat ze sterven, zo raakt het probleem van overbevolking van de baan.

PRICILLA & WINIFRED : SIR!

SCROOGE : En laat me nu met rust. Al dat geletter is mijn zaak niet. Ik heb werk. Cratchit, wil jij de dames even uitlaten.

(Cratchit begeleidt de dames, Scrooge gaat weer aan het werk. De dames hernemen nu psalm.)

Scène 8

(Na een pauze waarin het lied van de dames uitsterft.)

SCROOGE : Cratchit?

CRATCHIT : Sir?

SCROOGE : Met die dagen kopen de mensen zich arm. We moeten zo vlug mogelijk de openstaande rekeningen ontvangen. Is de factuur van Smith en Jones klaar?

CRATCHIT : Zeker sir.

SCROOGE : Geef hier dan. Ik loop vanavond persoonlijk nog eens langs voor sluitingstijd. *(Cratchit geeft factuur en mantel enz. aan Scrooge.)* Cratchit?

CRATCHIT : Sir?

SCROOGE : Morgen heb je waarschijnlijk graag vrijaf?

CRATCHIT : Als het mogelijk zou zijn, sir.

SCROOGE : Goed dan.

CRATCHIT : Dank u sir, dank u.

SCROOGE : Je mag kiezen Cratchit, een dag salaris kwijt of volgende week overwerken?

CRATCHIT : Met al dat werk voor de boeg, zal ik best overwerken, sir. *(Scrooge af. Als hij bij de uitgang is roept Cratchit hem na.)* Prettig kerstfeest, sir.

SCROOGE : Naar de hel met je kerstfeest.

(Koor valt onmiddellijk in met kerstlied, licht op podium uit.)

KOOR : In een oude kribbe
Op een bussel stro
Wenkt de liefde
Haar stem verstoort
Je aardse dromen
En rukt je wortels los
Maar laat haar vleugelen
Je omhullen
Je leiden
Langs wegen onbegaan.

In een oude kribbe
Op een bussel stro
Wenkt de liefde
Ze dorst je
Vrij van kaf
Ze maalt je